

Täysistunto

Torstai 21.5.2026 klo 16.00—20.07

4. Eläinten oikeudet perustuslakiin

Kansalaisaloite KAA 8/2023 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 3/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 3/2026 vp. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hylätään. — Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.32 **Heikki Vestman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on siis perustuslakivaliokunnan mietintö kansalaisaloitteesta Eläinten oikeudet perustuslakiin. Perustuslakivaliokunta esittää, että eduskunta hylkäisi aloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen. Mietintöön sisältyy kahden valiokunnan jäsenen vastalause.

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan perustuslain muuttamista siten, että perustuslakiin lisätäisiin uusi 2 a luku eläinten perusoikeuksien turvaamiseksi. Aloite sisältää ehdotuksen viideksi uudeksi pykäläksi perustuslakiin ja niitä koskevat perustelut.

Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota siihen, että kansalaisaloite voi sinänsä kohdistua myös perustuslain muuttamiseen. Valiokunta käsittelee mietinnössään aiempia kannanottojaan perustuslain täydellisyysperiaatteesta, perustuslain suhteellisesta pysyvyydestä sekä muista perustuslain muutosten valmistelun lähtökohdista, joita se luonnehtii valtiosääntöpoliittisiksi. Valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että eduskunnan toimivalta perustuslain muutoksia koskevassa päätöksenteossa rajoittaa oikeudellisesti vain perustuslain 73 §:ään sisältyvä päätöksentekojärjestystä koskeva sääntely.

Puhemies! Ajatus eläinten oikeuksien huomioon ottamisesta perustuslain tasolla ei ole täysin uusi, vaikkakin kansalaisaloitteessa tämä ajatus esiintyy aivan toisessa mittaluokassa kuin aikaisemmin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että eläinten oikeuksille on jo nykyisin valtiosääntöinen kiinnekohta perustuslain 20 §:n 1 momentissa siltä osin kuin on kysymys luonnonvaraisista eläimistä. Valiokunta on arvioidessaan eläinten hyvinvoinnista annettua lakia pitänyt selvänä, että eduskunta voi päättää säätää tavallisena lakina eläimille oikeuksia taikka säätää eläinten itseisarvosta.

Kansalaisaloitteessa ehdotettu uusi sääntely tarkoittaisi Suomen oikeusjärjestyksen taustalähtökohtien perustavaa laatua olevaa muutosta. Perustuslakimme on modernin länsimaisen demokratian perustuslaki, jossa on kattavasti säädetty valtiollisista perusratkaisuista sekä ihmisyksilön ja julkisen vallan välisistä suhteista. Perustuslakivaliokunta pitää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

suomalaiseen valtiosääntötraditioon huonosti soveltuvana kansalaisaloitteesta ilmenevää ihmisten ja eläinten perusoikeuksien rinnasteisuutta.

Kansalaisaloitteessa ehdotetut perusoikeussäännökset on lisäksi kirjoitettu niin konkreettisiksi, että ne antavat eläimille subjektiivistyypisiä oikeuksia suhteessa ihmisiin, yrityksiin ja julkisiin toimijoihin. Valiokunnan mielestä vaikuttaa jäävän epäselväksi, onko uuden sääntelyn tarkoitettu muodostavan oikeuksia eläimille myös suhteessa toisiinsa. Avoimeksi jää niin ikään kysymys eläinten velvollisuuksista suhteessa toisiinsa ja muihin tahoihin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sääntelyn vaikutukset Suomen oikeusjärjestykseen olisivat vaikeasti ennakoitavissa, koska esityksellä pyritään muuttamaan hyvin uudelleenlaiseksi sitä ajattelutapaa, jonka varaan merkittävä osa valtiosääntöoikeudellisesta, ympäristöoikeudellisesta ja yksityisoikeudellisesta sääntelystä rakentuu. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu sääntely edellyttäisi muuttamaan nykyistä eläimiin ja näiden elinympäristöön kytkeytyvää laintasoista sääntelyä ja yksityisoikeudellisen järjestelmän perusteita. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu uusi sääntely olisi myös poikkeuksellisen yksityiskohtaista ja laajaa suhteessa siihen, miten perustuslain 2 luvussa säädetään perusoikeuksista.

Perustuslain esitöissä on todettu, että perustuslain tulee turvata poliittisen järjestelmän riittävä vakaus ja yksilön oikeuksien perusteet. Normaalille, kansanvaltaisesti järjestetylle poliittiselle päätöksenteolle tulee kuitenkin olla näissä puitteissa riittävästi liikkumatilaa. Suomalaisen valtiosääntökehityksen yleisenä suuntauksena onkin ollut eduskunnan enemmistön luottamuksen varassa toimivan valtioneuvoston toimintamahdollisuuksien parantaminen.

Valiokunnan mielestä demokratiaperiaatteen mukaista on, että ensisijainen keino yhteiskunnan kehittämiseksi lainsäädäntötyössä on säätää lakeja tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Varsin tuore perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetty laki eläinten hyvinvoinnista osoittaa selvästi, että sellaiselle eläinten hyvinvointiin tähtäävän lain säätämiseksi, joka asettaa ihmisille ja heidän toiminnalleen hyvinkin pitkälle meneviä, eläimiä kunnioittavaa ja hyvää kohtelua koskevia velvoitteita ja rajoituksia, ei ole nykyisinkään valtiosääntöistä estettä. Valiokunnan mielestä kansalaisaloitteen tavoitteita voidaan pitää tärkeinä ja monia niistä voitaisiin sinänsä edistää tavallisella lainsäädännöllä.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan mielestä ylipäätään kansalaisaloitteen sisältämä perustuslain muutosehdotus jää oikeudelliselta merkitykseltään ja oikeusvaikutuksiltaan epäselväksi. Ehdotetut eläinten perusoikeuksien määritelmät ovat merkittävän epämääräisiä. Ehdotetun sääntelyn toteutuessa oikeustila muodostuisi tältä osin valiokunnan käsityksen mukaan ennalta arvaamattomaksi, kun otetaan vielä huomioon ehdotus eläinten asianosaiskelpoisuudesta.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ei pidä lakiehdotuksen hyväksymistä tarpeellisenä eikä tarkoituksenmukaisena. Tästä syystä valiokunta ehdottaa kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Mietintöön tosiaan sisältyy kahden valiokunnan jäsenen vastalause. Vastalauseessa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi lausuman, jossa edellytetään valtioneuvostoa arvioimaan perustuslain muutostarpeita eläinten oikeuksien vahvistamiseksi perustuslain tasolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, edustaja Vestman. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

17.38 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Olen valiokunnan mietinnön kanssa yhtä mieltä siitä, että käsillä oleva kansalaisaloite ei sellaisenaan ole toteuttamiskelpoinen. Se poikkeaa siinä määrin perustuslain nykyisestä kirjoitustavasta, että lisäys johtaisi merkittäviin ongelmiin. Näihin ongelmiin en nyt käy yksityiskohtaisemmin. Olen käsitellyt niitä kansalaisaloitteen lähetekeskustelussa, ja niitä käydään läpi myös mietinnössä varsin perusteellisesti.

Mutta käsittelemme nyt kysymystä, joka on paljon suurempi kuin yksittäinen kansalaisaloite tai sen oikeudellinen muotoilu. Puhumme oikeusjärjestyksen tehtävästä heijastaa yhteiskunnan maailmankuvallisia perusratkaisuja, joissa keskustelu eläinten paikasta oikeusjärjestyksessämme on samalla keskustelua siitä, miten arvotamme muita lajeja ja omaa vastuutamme. Muodollisesti kansalaisaloite pyrkii vastaamaan epätasapainoon, joka syntyy, kun perustuslaillinen oikeus, esimerkiksi elinkeinovapaus tai omaisuudensuoja, on vastakkain tavallisessa laissa säädetyn eläinsuojelunormin kanssa. Tiedämme kaikki, että näissä tilanteissa raha yleensä voittaa. Juuri siksi suomalainen yhteiskunta sallii edelleen eläinten massamittaisen kaltoinkohtelun ja miljoonien eläinyksilöiden kuolemanleirit. Järjestelmä on rakennettu niin, että taloudelliset oikeudet painavat enemmän. Tästä syystä perustuslakivaliokunnan mietintö on pettymys. Se tunnistaa kysymyksen vakavuuden mutta päätyy väitteeseen, että tavallinen lainsäädäntö riittää. Samalla se on taas uusi osoitus siitä, miten heikosti Suomi hahmottaa kansainvälisen kehityksen suuntaa ja jää siksi vähitellen jälkeen, kun sen perinteiset verrokkimaat vahvistavat eläinsuojelunäkökulmaa lainsäädännössään myös perustuslakitasoisesti.

Näistä syistä kiitän vastalauseen jättäneitä edustajia. Eläinten asemaa on tarpeen vahvistaa perustuslainkin tasolla. Samalla huomautan, että myös useat valiokunnan kuulemista asiantuntijoista olivat tätä mieltä ja jopa valiokunta itse aikaisemmassa lausunnossaan.

Arvoisa puhemies! Olen seurannut keskustelua eläinten asemasta tässä talossa nyt vuosien ajan. Olen kuullut tuntikaupalla puhetta eläinten itseisarvosta ja paremmasta kohtelusta ja kuinka tuo puhe sitten hiljenee, kun siirrytään varsinaiseen säädöstekstiin. Muutaman euron lisäkustannus tuotantoeläintä kohden riittää perusteeksi kaikkein brutaaleimmallekin kärsimykselle. Tiedämme, että ainakaan nisäkkäiden kyky tuntee kipua ja kärsimystä ei eroa olennaisesti ihmisen kokemuksesta. Tutkimuksen karttuessa erot myös muihin eläinluokkiin pienenevät koko ajan. Siitä huolimatta Suomessa tapetaan vuosittain satoja miljoonia eläimiä — tuossa on kyllä virhe — kymmeniä miljoonia, joista useimpia on sitä ennen pidetty oloissa, joita emme hyväksyisi missään muussa yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Useat valiokunnassa kuullut professorit vertasivat käynnissä olevaa kehitystä historiallisiin yhteiskunnallisiin murroksiin, sellaisiin kuin orjuuden lakkauttaminen ja sukupuolten tasa-arvo. Käsitys oikeuksien piiriin kuuluvista on laajentunut ennenkin, hitaasti vastustuksen kautta mutta kuitenkin. Jokainen muutos on vaatinut ensin ontologisen siirtymän. On täytynyt kysyä, ketkä kuuluvat moraalisen huolenpidon piiriin. Jokainen laajentuminen on aikanaan näyttänyt mahdottomalta tai ennenaikaiselta. Jokainen on edellyttänyt, että joku on ollut valmis sanomaan ääneen sen, mitä ei vielä yleisesti hyväksytä. Kysymys eläinten perustuslaillisesta asemasta on sama kysymys uudessa muodossa. Kansalaisaloitteen 57 000 allekirjoittajaa vaativat, että se on vihdoin aika ottaa vakavasti. Aloitteen muotoilu ei ole kaikilta osin onnistunut, mutta sen sanoma on selvä.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän politiikassa eläinten asema on vain yksi asia muiden joukossa. Montaa ei täällä salissa ole tänäänkään. Oma käsitykseni kuitenkin on, että kun aika meistä jättää ja jotkut toiset mittaavat valintojamme, arvion ytimessä on vastuumme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

muuta lajeja kohtaan. Kun Hornetit, velkajarrut ja jätevesiasetukset ovat jo aikaa sitten unohtuneet, broileritehtaat ja porsimishäkit muistetaan ja meidän painoarvoamme päätöksentekijöinä punnitaan suhteessa niihin. Siinä arviossa tämä mietintö ei ole meille kunniaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.44 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Eläimiä kohdellaan yhteiskunnassamme ennen kaikkea hyödykkeinä ja tuotantovälineinä. Broilerit, siat, naudat ja turkiseläimet ovat osa tuotantojärjestelmää, jossa eläimen arvo ja jopa hyvinvointi määrittyvät liian usein sen kautta, kuinka tehokkaasti se tuottaa ihmiselle hyötyä. Lehmä on jalostettu lypsämään jopa 80 litraa maitoa päivässä, broileri 55-kertaistamaan painonsa reilussa kuukaudessa. Monet lemmikkieläimet on jalostettu sairaiksi. Yhdeksän kymmenestä lyhytkuonoisesta koirasta ei pysty hengittämään kunnolla. Vaikka viime hallituskaudella saatiin viimein säädettyä uusi eläinten hyvinvointilaki, monilla tuotantoeläimillä ei edelleenkään ole käytännössä todellista mahdollisuutta lajityypilliseen elämään. Ne eivät pääse liikkumaan vapaasti, rakentamaan pesää, tonkimaan, laiduntamaan tai toteuttamaan muita niille ominaisia käyttäytymismalleja. Seurauksena on stressiä, sairauksia, kipua ja kärsimystä ja usein hyvin lyhyt elämä. Ruokavirasto tekee vuosittain eläinsuojelutarkastuksia eläintiloille, ja säännönmukaisesti useammalla kuin joka kolmannella tilalla havaitaan laiminlyöntejä. Merkittävä osa eläintiloista ei siis täytä lainsäädännön minimivaatimuksia eläinten hyvinvoinnin osalta. Nyt hallitus on jopa heikentämässä eläinten hyvinvointilakia. Eduskunnassa on käsiteltyssä hallituksen esitys porsaiden kirurgisen kastraation kiellon poistamiseksi, vaikka toimenpide aiheuttaa tutkitusti porsaille kipua ja kärsimystä.

Arvoisa puhemies! Tutkimustiedon valossa on selvää, että nykyinen tapamme kohdella eläimiä ei kestä eettistä tarkastelua. Myös kansalaisten näkemys tukee eläinten olojen parantamista. Vuoden 2023 eurobarometrin mukaan 85 prosenttia suomalaisista katsoo, että tuotannossa käytettävien eläinten hyvinvoinnista tulisi huolehtia nykyistä paremmin. Se, että kansalaisaloite eläinten oikeuksien kirjaamiseksi perustuslakiin keräsi yli 50 000 allekirjoitusta ja saatiin eduskunnan käsittelyyn, osoittaa, että eläinten oikeudet on asia, joka liikuttaa kansalaisia. Kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille tärkeästä työstä eläinten oikeuksien puolesta.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden lausunnoissa korostetaan, että perustuslaissa ei riittävällä tavalla linjata tuntevien eläinten hyvinvoinnin turvaamisesta. Asiantuntijoiden mukaan ei ole myöskään mitään estettä linjata eläinten oikeuksista vahvemmin nimenomaan perustuslain tasolla. Niin on tehty jo monessa muussakin Euroopan maassa, kuten Saksassa, Itävallassa, Belgiassa, Sveitsissä ja Luxemburgissa. Nykyisen perustuslain tarjoama suojelu eläimille on parhaimmillaankin välillistä, satunnaisista, toissijaista sekä välinearvoista, eikä se riitä turvaamaan eläinten hyvinvointia tavallisen lain ja perustuslailla suojattujen perusoikeuksien välisissä punnintatilanteissa. Vihreiden ja vasemmistoliiton vastalauseessa kritisoidaan perustellusti valiokunnan mietintöä siitä, että se sivuuttaa tämän ongelman liian kevyesti. Mietinnössä todetaan, ettei nykyinen perustuslaki estä eläinten hyvinvointia edistävän lainsäädännön säätämistä. Tämä pitää muodollisesti paikkansa mutta ei poista rakenteellista ongelmaa. Eläinten hyvinvointi on edelleen alisteinen ihmisten perusoikeuksille, kuten omaisuudensuojalle ja elinkeinovapaudelle. Juuri tästä syystä pelkkä tavallisen lain tasoinen sääntely ei riitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

Arvoisa puhemies! Eläimet ovat tuntevia olentoja. Ne kykenevät kokemaan kipua, pelkoa ja kärsimystä, kiintymystä ja mielihyvää. Siksi niiden itseisarvo ja hyvinvointi tulee tunnistaa nykyistä vahvemmin myös oikeusjärjestelmämme perustassa. Hallituksen tulee ryhtyä valmistelemaan perustuslain muutosta, jolla eläinten asemaa ja suojelua vahvistetaan perustuslain tasolla. Kyse ei ole ihmisten ja eläinten oikeuksien asettamisesta vastakain vaan siitä, että tunnistamme yhteiskunnassa paremmin vastuumme muita tuntevia olentoja kohtaan. Tieto eläinten hyvinvoinnista, käyttäytymisestä ja tarpeista kasvaa jatkuvasti. Lainsäädännön on muututtava lisääntyvän tiedon mukana. Suomen tulee olla mukana siinä kehityksessä, jossa eläinten oikeudet ja hyvinvointi tunnustetaan nykyistä vahvemmin myös perustuslain tasolla.

Siteeraan lopuksi eläinlääketieteen tohtoria, eläinlääkäriä ja kliinistä opettajaa Kirsi Swania, joka lausui perustuslakivaliokunnalle seuraavaa: ”Perustuslailliset oikeudet eläimille viestivät koko yhteiskunnalle, että eläinten hyvinvointi on perusarvo ja osa yhteiskunnan moraalista perustaa. Oikeudet luovat vahvemman ja selkeämmän pohjan eläinten pidon ja hyvinvoinnin kehittämiseksi tulevaisuudessa ja lisäävät yhteiskunnan sitoutumista eläinten suojeluun.”

Me tarvitsemme lainsäädäntöä, joka tunnistaa paremmin eläinten hyvinvoinnin ja oikeudet. Tulen äänestämään vastalauseen puolesta, jossa edellytetään, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan perustuslain muutosta eläinten aseman ja suojelun vahvistamiseksi perustuslaissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

17.49 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Aina toisinaan eduskunnassa käsitellään aloitteita, jotka todella näyttävät toteen puolueitten erilaiset arvot ja tavoitteet. Tämän aloitteen tavoitteena on tuoda eläinten oikeudet perustuslakiin — siis korottaa eläin ihmisen rinnalle perustuslaissa. Hyvät edustajat, en hyvällä tahdollakaan voi ymmärtää, miten tällaista voidaan vakavissaan esittää. Jos tämä ehdotus toteutuisi, aivan kaikki mullistuisi. Jos kansalaisaloitteen kirjaukset kirjattaisiin perustuslakiin, nyt täysin tavalliset asiat muuttuisivat perustuslain vastaisiksi: kotieläintuotanto, metsästys, kalastus, myös lemmikkieläinten pito. Tämä kaikki olisi vain pieni osa siitä sekasorrosta, mikä seuraisi tästä.

Onneksi perustuslakivaliokunta otti aiheeseen ainoan oikean, täysin arkijärkisen kannan. Valiokunnan mukaan ehdotus on lievästi ilmaisten ongelmallinen ja lisäksi tarpeeton. Perustuslaki ei nimittäin estä eläinten hyvinvoinnin edistämistä — siis perustuslaki ei estä eläinten hyvinvoinnin edistämistä. On hyvä muistuttaa, mitä Lainkirjoittajan oppaassa todetaan: ”Perustuslain muuttamiseen suhtaudutaan pidättyvästi. Muutoshankkeisiin ei pidä ryhtyä päivänpoliittisten tilannenäkymien perusteella.” Tämä jos jokin on hyvä esimerkki hankkeesta, johon ei pidä ryhtyä.

Arvoisa puhemies! Täällä moni edustaja kantaa huolta eläinten hyvinvoinnista, ja siinä ei sinänsä ole mitään vikaa. Minä kannatan ehdottomasti eläinten hyvää hoitoa, hyvää kohtelua. Olen aivan pienestä lapsesta saakka ollut eläinten kanssa tekemisissä. Meidän tilalla olemme sitoutuneet eläinten hyvinvointikorvauksen asettamiin ehtoihin, jotka ovat tiukemmat kuin uusi eläinten hyvinvointilaki edellyttää. En tiedä, kuinka moni edustaja tietää tai ymmärtää sitä, miten tarkkaan tuotantoeläimiä tänä päivänä valvotaan. Pienikin rikkomus johtaa välittömästi sanktioihin ja tulonmenetyksiin, ja on luonnollisesti tuottajan etu, että eläimet voivat hyvin, nimittäin hyvin voivat eläimet tuottavat. Säännöllinen tarkastus

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

tapahtuu meidän tilalla siten, että terveydenhuoltoeläinlääkäri käy kahden kuukauden välein. Valvontaeläinlääkäri käy säännöllisesti tarkastamassa jokaisen eläimen. Jokaisen kuorman, joka viikoittain lähtee Atrian teurastamoon Kauhajoelle, tarkastaa eläinlääkäri, joka on valtion virkamies.

Kysyn: oletteko huolissanne niitten eläinten hyvinvoinnista, jotka asuvat kaupunkikiinteistöissä? Ajattelen tässä niitä tuhansia, tuhansia lemmikkejä, jotka eivät missään olosuhteissa pääse toteuttamaan lajityypillistä käyttäytymistä pienissä kerrostaloasunnoissa. [Anna Kontulan välihuuto] Yhtäkään lemmikkieläintä ei valvota niin tarkasti tänä päivänä kuin tuotantoeläintä.

Arvoisa puhemies! Tässä 15-sivuisessa aloitteessa kaikkein heikoin esitys oli se, että aloitteen mukaan jokaisella eläimellä pitäisi olla edustaja. Arkijärki on pahasti kadoksissa, jos meidän tilalla yksistään tarvitaan 1 300 edustajaa eläimille. Lisäksi kuka maksaisi kustannukset — siis kuka maksaisi kustannukset?

Arvoisa puhemies! Voin yhtyä perustuslakivaliokunnan loppulausumaan: ”Edellä esitetyn perusteella valiokunta ei pidä lakiehdotuksen hyväksymistä tarpeellisena eikä tarkoituksenmukaisena.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.54 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Eilen keskusteltiin valtion velkakaton nostamisesta 270 miljardiin. Meitä oli suurin piirtein sama määrä puhujia siitä aiheesta kuin tästä. Tämä on oikeastaan vain esimerkkinä siitä, miten laaja-alaisesti täällä asioita käsitellään.

Tosiaan tämän käsittelyssä olevan lakialoitteen taustallahan on pitkä ja varsin systemaattinen työ vaikuttaa suomalaisen kotieläintuotantoon, ja sen takia keskityn nyt tässä siihen. Tästä johtuen nyt tässä käsittelyssä olevassa lakialoitteessa ei ole kyse pelkästään eläinten hyvinvoinnin parantamisesta, vaikka varmasti en yhtään epäile, etteikö valtaosa aloitteen allekirjoittajista siihen aidosti ja vilpittömästi pyrkisi.

Tämän lakialoitteen yhteydessä käytävässä keskustelussa nostetaan esille ajatus eläimen itseisarvosta. Lähtökohtaisesti ja ensi kuulemalta tämä voi tuntua perustellulta ja aivan täysin loogiselta lähestymistavalta. Käytännössä tällä lakimuutoksella haetaan mahdollisuutta viedä oikeuslaitoksen ratkaistavaksi sitä, millä tavoin Suomessa voi kotieläintuotantoa harjoittaa vai saako harjoittaa lainkaan.

Arvoisa puhemies! Otan käytännön esimerkin: Lypsykarjatilalla on lehmä, joka ei syys-tä tai toisesta enää tuota maitoa. Normaalisti tällainen lehmä menee alan termiä käyttäen poistoon, suomeksi sanottuna teuraaksi, ja tämä lehmä hyödynnetään erittäin tarkkaan ravinnoksi ja lukuisiin muihin käyttökohteisiin, lääkkeitä jalkineisiin. Se on uskomaton määrä, mitä kaikkea hyödyllistä tästä naudasta voidaan tehdä. Mikäli lainsäädäntöä muutetaan eläimen itseisarvon suuntaan, laukaisee se jossain kohtaa tilanteen, jossa oikeuslaitos joutuu ratkaisemaan, saako eläimen poistaa vai ei. Kuinka käy, mikäli oikeuslaitos päättäisi, että tuottamatonta eläintä ei saa poistaa? Tilanne tulisi kotieläintuotannon harjoittajan kannalta käytännössä täysin mahdottomaksi. Voidaan kysyä, onko tämä itse asiassa tämän aloitteen taustalla olevien toimijoiden todellinen tavoite, ja moni asia siihen viittaa.

Täällä tuotiin aivan oikein esille, kuinka suuri joukko suomalaisista haluaa, että eläinten olosuhteita parannetaan, ja se on äärimmäisen hyvä asia. On vaikea keksiä ketään, joka olisi sitä mieltä, että niitä pitäisi huonontaa, mutta samaan aikaan täytyy kysyä, kuinka moni

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

suomalainen tietää ja tuntee, minkälaisissa olosuhteissa tänä päivänä kotieläintuotantoa Suomessa harjoitetaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

17.57 Fatim Diarra vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa eläimet ovat edelleen ennen kaikkea omaisuutta. Niitä voidaan omistaa, ostaa ja myydä, ja niiden suojeleminen perustuu tavallisiin lakeihin, jotka asettavat vain mitättömiä rajoja ihmisten toiminnalle. Vaikka eläinten hyvinvointia koskevaa sääntelyä on viime vuosina uudistettu, niin nykyinen järjestelmä ei riitä turvaamaan eläinten perustarpeita eikä niiden asemaa tilanteessa, jossa vastakkain ovat usein eläinten hyvinvointi ja taloudelliset intressit. Tämä on perustuslaillinen ongelma.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 13 artikla tunnustaa eläimet tunteviksi olennoiksi ja velvoittaa jäsenvaltiot ottamaan niiden hyvinvoinnin täysimääräisesti huomioon. Myös perustuslakivaliokunnan kuulemat asiantuntijat totesivat, että Suomen perustuslaissa on sääntelyaukko eläinten aseman osalta. Nykyinen suoja on välillinen, toissijainen ja käytännössä alisteinen ihmisten perusoikeuksille, kuten omaisuudensuojalle ja elinkeinovapaudelle. Monissa Euroopan maissa eläinten itseisarvo ja hyvinvointi on jo nyt tunnustettu perustuslain tasolla. Suomessakaan sille ei ole valtiosäännöllistä estettä. Päinvastoin, asiantuntijalausunnoissa on katsottu, että eläinten asiaa voisi vahvistaa esimerkiksi perustuslain 80 §:llä lisäämällä siihen eläinten hyvinvoinnin, tuntoisuuden ja itseisarvon huomioinnin.

Tarve muutokseen näkyy myös käytännössä. Eduskunnan käsittelyssä oleva esitys porsaiden kirurgisen kastration kiellon poistamisesta taloudellisiin perusteisiin osoittaa, että eläinten hyvinvointi väistyy edelleen aivan liian helposti tuotannollisten ja taloudellisten tavoitteiden tieltä. Samalla hyvinvointilaki sallii edelleen eläinten liikkumista rajoittavat parsinavetat, porsitushäkit sekä kivuliaita toimenpiteitä ilman riittäviä suojakeinoja. Kyse ei ole pelkästään eläinsuojelusta. Kyse on siitä, millaisena yhteiskuntana Suomi haluaa nähdä itsensä. Tieto eläinten kivusta, tuntee kipua, stressiä ja hyvinvointia on kasvanut valtavasti. Lainsäädännön on kehityttävä tämän tiedon mukana.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite eläinten oikeuksien vahvistamisesta osoittaa, että aiheella on laajaa yhteiskunnallista merkitystä. Haluan kiittää kaikkia aloitteen tehneitä ja sen allekirjoittaneita. Kansalaisaloitejärjestelmän tarkoituksena on vahvistaa demokratiaa ja antaa ihmisille mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnan kehittämiseen. Siksi tätä keskustelua ei tule vain sivuuttaa sillä perusteella, että aloite ei ole täydellinen. Olennaista on tunnistaa ongelma ja käynnistää huolellinen jatkovalmistelu.

Katson, että eläinten asemaa ei voida enää jättää pelkästään tavallisen lainsäädännön varaan. Eläinten hyvinvointi ja suojeleminen tulee turvata vahvemmin myös perustuslain tasolla. Se olisi luonnollinen askel oikeusvaltion, tutkimustiedon ja yhteiskunnan moraalisen kehityksen näkökulmasta. Esitän, että eduskunta hyväksyy vastalauseen mukaisen lausumaesityksen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

18.01 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Ensin kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Kansalaisaloitteessa on vajavuuksia, mutta on erittäin tärkeää, että me puhumme tänään täällä salissa eläinten hyvinvoinnista ja tähän liittyvistä tekijöistä.

Käsittelyssä on kansalaisaloite, jossa ehdotetaan perustuslakiin lisättäväksi uusi 2 a luku, joka koskee eläinten perusoikeuksien turvaamista. Perustuslaki eroaa muista laeista siinä, että se on oikeusjärjestelmän kehys. Toisin sanoen sanotaan, että perustuslakia ei joka päivä muuteta. Perustuslakivaliokunnan mielestä tämän kansalaisaloitteen sisältämä muutosehdotus lakiin jää epäselväksi oikeudelliselta merkitykseltään sekä oikeusvaiikutuksiltaan.

Uusi eläinten hyvinvointilaki tuli voimaan viime kaudella, ja perustuslakivaliokunta on mietinnössään sitä mieltä, että eläinten kunnioittaminen ja hyvä kohtelu on uuden eläinten hyvinvointilain myötä mahdollista. Siihen ei ole nykyisen valtiosäännön mukaan esteitä, joten perustuslakivaliokunta hylkäsi kansalaisaloitteen.

Perustuslakivaliokunta toteaa edelleen, että unionin jäsenvaltiot ovat sitoutuneet siihen, että eläinten hyvinvoinnin asettamat vaatimukset huomioidaan täysimääräisesti. Mutta jos me olemme rehellisiä, niin tähän ei aina toteudu. Asiantuntijakuulemisessa ilmeni, että perustuslaissa on aukko, joka koskee EU:n toiminnasta tehtyä artiklaa tuntevien eläimien hyvinvoinnin turvaamisesta. Valiokunnassa esitettiin lausuma, jossa edellytetään, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan perustuslain muutosta, jossa eläinten asema ja suojelu vahvistuisivat. Minä kiitän tässä lausunnon esittäjiä. On tärkeää, yhtä lailla kuin kansalaisaloite, että näistä asioista keskustellaan.

Mitä on eläimen itseisarvo? Mitä se oikeastaan tarkoittaa? Minä tein viime kaudella, 22, tästä lakialoitteen. Eläimen itseisarvo kertoo eläimen moraalista asemasta tuntevana olentona. Siis eläin ei ole esine. Lain tasolla tunnistetulla itseisarvolla olisi kieltämättä symbolista merkitystä. Muun muassa Alankomaat, Norja, Sveitsi ovat kirjanneet itseisarvon lakiin. Itseisarvon merkitseminen lakiin ei estä eläinten käyttöä esimerkiksi tuotantoeläiminä, seura-, harrastus- ja koe-eläiminä. Mielestäni nykyihmisen pitäisi olla kehittyneempi ja sivistyneempi myös suhteessa siihen, miten kohtelemme eläimiä. Eihän se ole ihmisiltä pois, jos välitämme myös eläimistä. Vaikka Suomessa tilanne eläinten kohtelun osalta on melko hyvä, se täytyy todeta, aika ajoin tulee ilmi myös karuja tapauksia, joissa eläinten kärsimykset ovat jatkuneet ihmisten toimesta vuosia. Pelkät lait eivät yksin varmista eläinten hyvää kohtelua. Siksi on ehdottoman tärkeää, että asennekasvatus kohdella eläviä olentoja ja myös luontoa hyvin, alkaa jo vauvasta.

Meidän pitäisi miettiä toimia, joissa esimerkiksi eläinsuojelurikoksiin suhtaudutaan vakavammin. Jos eläinsuojelurikoksesta jo tuomittu syyllistyy edelleen rikokseen, seuraukset tekijälle ovat lievät ja laimeat. Tämä asia, hallituksen esitys, onkin nyt lausunnoilla, ja toivoisin, että siihen suhtaudutaan vakavasti ja se hyväksytään.

Sitten muutama sana vielä: Meillä edustajilla, ei nyt ihan kaikilla mutta melkein kaikilla, on lemmikkieläin, on koira, kissa, hevonen, on tuotantoeläimiä. Totta kai me halutaan, että eläimiä kohdellaan hyvin, mutta toivoisin, että me myös tekisimme joitain valtiopäivätoimia, jotta se olisi tosiasia ja ihmiset uskoisivat, että näin on, näin me ajattelemme eläimistä.

Pari sanaa vielä tuotantoeläimistä. Suomessa tuotantoeläinten hyvinvointikorvaus on tärkeä, ja sitä pitäisi korottaa entisestään. Tämä on hyvin tärkeä asia, ja silloin pitää tuottajia tukea siinä, kun he ajattelevat eläinten hyvinvointia tuotannossaan. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari.

18.06 Mari Holopainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Diarran tekemää esitystä.

Täällä on tuotu esiin, että puolueiden arvoissa ja tavoitteissa on eroja, ja näin todellakin on tämänkin keskustelun perusteella. On mielestäni arvokasta, että kansalaisaloite nostaa selvästi monille puolueille vaikean kysymyksen esiin. Kiitän kaikkia allekirjoittaneita ja niitä ihmisiä, jotka ovat tehneet erittäin kovaa työtä tämän kansalaisaloitteen eteen.

Vaikka nyt täällä kuullaan puheenvuoroja, joiden mukaan tämä aloite on täysin käsittämätön ja väärennäinen, niin kaikki uudet asiat usein kohtaavat tällaista kritiikkiä. Olen vakuuttunut siitä, että tämän aloitteen tekeminen ja käsittely myös vievät eteenpäin eläinten hyvinvointia ja tämän aihealueen ymmärrystä tavalla tai toisella, vaikka valitettavasti näyttää siltä, että tämä vastalause ei saa eduskunnan enemmistön kannatusta.

Täällä on tuotu esiin, että eläimiä kohdellaan jo hyvin ja että kaikki puolueet kannattavat eläinten hyvinvointia, mutta kyllähän nämä lausumat sitten punnitaan silloin, kun on eläinten hyvinvointia käsittelevää lainsäädäntöä käsittelyssä. Tiedämme oikein hyvin, että kaikilla puolueilla ei ole ollut samanlaisia tavoitteita ja että eläinten hyvinvointi joutuu aivan liian usein väistymään muun muassa taloudellisen tehokkuuden edellä ja vieläpä varmasti sen tyyppisen taloudellisen toiminnan, joka nyt ei tätä Suomen taloutta ja tuottavuutta kyllä tule pelastamaan, vaan valitettavasti kyse on aivan toisenlaisen toiminnasta. Se, että meillä on yhä enemmän tutkimustietoa eläimistä ja eläimille lajityypillisestä käytöksestä, mielestäni myös velvoittaa päivittämään lainsäädäntöä.

Täällä salissa esitettiin myös, kuka voisi puhua eläinten puolesta, ja pidettiin tätäkin ehdotusta, joka on osana tätä kansalaisaloitetta, aivan käsittämättömänä. Mutta kyllähän me tiedetään, että meillä on myös ympäristöjärjestöjä, jotka puhuvat luonnon puolesta. Tämä on aivan keskeistä myös täällä talossa, että meillä on järjestöjä, kansalaisjärjestöjä ja ympäristöjärjestöjä, joilla on mahdollisuudet edistää ympäristön asiaa ja ottaa kantaa meidän lainsäädäntöhankkeisiin. Se on äärimmäisen tärkeää. Yksittäisillä ihmisillä ei ole resursseja tehdä laajaa lainsäädännön arviointia ja kirjoittaa tänne kannanottoja. Onneksi näitä järjestöjä on. Se, että ehdotetaan, että myös eläinten puolesta puhuvilla järjestöillä olisi vahvempi mandaatti tehdä sitä tehtävää, on täysin ymmärrettävä ja hyvä tavoite, jonka pitäisi toteutua.

Täällä on tosiaan myöskin tuotu esiin, että tuotantoeläimillä nyt Suomessa aina olisi hyvät olot. Tiedämme, että näin ei ole. Siksi on minusta erikoista, että tällaisia väitteitä täällä kuullaan, mutta selvästi asiaan liittyy hyvin monia erilaisia näkemyksiä.

Kiitän vielä kansalaisaloitteen tekijöitä ja sitä tukeneita kertaalleen. Toivottavasti asian käsittely jatkuu seuraavissa hallitusohjelmaneuvoittelussa, joissa toivottavasti — mikäli se vihreistä on kiinni — myös eläinten asia on esillä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluan tässä yhteydessä todeta, että kun tuli tämä lausumaehdotus, edustajat Diarra ja Holopainen, niin lausumaehdotus tehdään vasta toisessa käsittelyssä, eli te joudutte tekemään sen uudelleen ja myöskin kannatuksen uudelleen. Edustaja Diarra kerkesi jo täältä lähteä, mutta toivottavasti asia menee nyt sitten tiedoksi. Elikkä lausumaehdotukset ja siihen liittyvät kannatukset tehdään toisessa käsittelyssä — tämä tiedoksi, ettei jää sitten tekemättä. — Mutta sitten mennään puhujalistalla eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

18.11 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ihan ensimmäiseksi tämän kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että ovat nostaneet eläinten oikeudet eduskunnan keskusteluun ja olemme käyneet tämän hyödyllisen keskustelun, mitä olen saanut kuulla tässä salissa. Itse asiassa kysymys ei ole ainoastaan tästä keskustelusta, mitä me juuri nyt käymme, vaan myöskin perustuslakivaliokunta käsitteli erittäin huolella tämän kysymyksen, todella huolella. Me kuuntelimme asiantuntijoita useampaan eri kertaan ja pohdimme niitä kysymyksiä, jotka liittyvät eläinten oikeuksiin luomakunnassa, yhteiskunnassa tässä tapauksessa, kun on puhe kerran perustuslain uudistamisesta, ja se eteni kyllä hyvin syviin vesiin, mikä on arvokasta.

Tässä haluaisin sanoa pelkästään sen yleisen ison lähtökohdan, että jos on — ja kun on — luonnonvalinta, evoluution kylmä sääntö, että vahvimmat pärjäävät, ja se pätee luonnossa, niin voi samalla myöskin sanoa, että tämä kylmä sääntö — vahvimmat pärjäävät — joka pätee luonnossa, kertoo yhdestä lajista eli ihmisistä, jotka ovat aidosti myöskin nousseet tämän luonnonvalinnan yläpuolelle. Itse asiassa ihminen kykenee yhteisönä tukemaan myöskin heikompia. Ideana on siis se, että kaikille pyritään tarjoamaan elämisen edellytykset. Sehän on se luonnonvalinnankin idea, mutta vahvimmin pärjäämisen kautta lisäksi ihminen pystyy tukemaan myöskin heikompia.

Ihminen on elämästä tunteisista olennoista — täällä käytetään sitä termiä, on käytetty tässä keskustelussa aivan tietoisestikin tätä termiä — ilmeisesti tietoisuudeltaan kehittynein. Ainakin sillä tietoisuudella, mikä meillä tällä hetkellä on, näin asia on. Sen vuoksi ihmiselle tietysti lankeaa vastuu luomakunnassa myöskin siitä, että sen lisäksi, että se huolehtii omista heikoimmista jäsenistään, se pystyy myöskin tukemaan heikompia luomakunnan olentoja, niiden selviytymistä, elämisen edellytyksiä, ja siitähän tämä keskustelu tässä parhaillaan käydään.

Ehkä kuriositeettina tähän haluaisin sanoa vain sen ajatuksen, että en ole ihan varma ihmisestä itsestään. Nimittäin saattaa olla, että luomakunnan lajeista ihminen on ainoa, joka tietoisesti ja määrätietoisesti panostaa henkisiä osaamispanoksiaan siihen, että se kykenee mitä tehokkaimmin tuhoamaan kaltaisiaan lajitovereita. Tämä on tietenkin järkyttävä kontrasti siihen nähden, mikä tämä tietoisuus meillä on elämän säilyttämisestä, että me kaikki tehokkaimmat välineemme, osaamisemme, käytämme nimenomaan kaltaistemme lajitovereidensa tuhoamiseen, mutta se on eri teema. Se ei ole tämä teema, josta me nyt puhumme. Nyt me puhumme eläinten oikeuksista elämään ja hyvinvointiin.

Tässä käytiin valiokunnassa pitkä keskustelu siitä, että ensinnäkin tämä kansalaisaloite aloitemuodossaan ei ollut toimiva. Tässä salissahan kaikki ovat puheenvuoroissaan myöskin todenneet tämän saman asian, että tällaisenaan tämä kansalaisaloite ei täytä niitä edellytyksiä, että se voitaisiin lainsäädäntöön, perustuslakiin, tietenkään siirtää. Sehän ei tässä varmaan ollut — eikä olekaan ollut — tarkoitus tällä kansalaisaloitteella, vaan me lainsäätäjinä täällä sen arvioimme sitten, minkä muotoisen formuloinnin itse lakeihin me teemme.

Pohdintaa oli myöskin siitä, ulottammeko tämän eläinten hyvinvointiin liittyvän lainsäädäntömme, jota meillä on tällä hetkelläkin oikeus tehdä ja säätää, myöskin perustuslain tasolle. Valiokunta päätyi tässä kohdassa siihen, että nyt tässä esitetyssä muodossa tässä asiassa ei edetä. Sitten tässä on eriyvä mielipide esitetty siitä, että kehoitettaisiin valtioneuvostoa käynnistämään selvitystyö myöskin tämän perustuslakiulottuvuuden rakentamiseksi. Itse sanoisin näinpäin, että sisimpäni ja tunteeni sanoisi, että tuo valmistelutyö voitaisiin hyvinkin käynnistää. Järkeni sanoo tässä kohdassa, että ainakaan nyt tässä formaatissa se ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

toimi oikein hyvin. Toimitaan nyt joka tapauksessa konkreettisella tasolla niin, että eläinten hyvinvointi varmistetaan lainsäädännöllä hyvin tietoisesti.

Olen myöskin tietoinen siitä asiasta, että niin se elämä vain menee eteenpäin ja oikeusjärjestyksetkin muuttuvat aikanaan. Orjakauppa tai noitavainot ja monet muut toiminnot historiassa ovat historiallisia ilmiöitä, jotka ovat jossain vaiheessa olleet käypiä ratkaisuja. Kuolemanrangaistus on hyvä tyyppiesimerkki vastaaventyypisistä järjestelyistä. Sitten me päädyimme ratkaisuihin, jotka ottavat uudella tavalla elämästä kiinni ja muotoilevat lainsäädäntöä. Tunnistan tässäkin saman haasteen olemassaolon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

18.16 **Heikki Vestman kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuunnellessani en vältty siltä huomiolta, että jossain määrin sekaisin menevät kaksi eri asiaa, eli yhtäältä kysymys siitä, tulisiko perustuslaissa säätää eläinten perusoikeuksista, ja toisaalta kysymys siitä, tulisiko eläinten asemaa, oikeuksia parantaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Nä-mähän ovat kaksi eri asiaa. Nyt käsittelyssä on kansalaisaloite siitä, että eläinten oikeuk-sista säädettäisiin juuri perustuslaissa. Siitä on nyt kysymys. Eli käsittelyssä ei ole aloite eläinten oikeuksien ja aseman parantamisesta esimerkiksi eläinten hyvinvointilaissa tai muussa tavallisessa laissa. Eläinten hyvinvointilakiin on tässä keskustelussa runsaasti vii-tattu. Kyse ei ole siis siitä, pitäisikö eläinten hyvinvointia ylipäätään parantaa. Nyt puhu-taan siitä, mistä asioista tulisi juuri perustuslain säätää.

Perustuslakivaliokuntahan on ollut tämän aloitteen käsittelyssä erilaisessa asemassa kuin tavanomaisesti, siis silloin kun valiokunta arvioi tavallisten lakien tai niitä koskevien lakiehdotusten perustuslainmukaisuutta ja suhdetta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuk-siin. Kuten tosiaan valiokunnan mietinnössäkkin todetaan, tämän talon ja tämän salin har-kintaa, poliittista harkintaa, muutettaessa perustuslakia rajaa ainoastaan perustuslain 73 §:n mukainen perustuslain säätämisyjärjestys. Eli viime kädessä kysymys siitä, haluaako eduskunta hyväksyä tähän kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen, ylipäätään jon-kin lakiehdotuksen perustuslain muuttamiseksi, on poliittinen kysymys Suomessa.

Perustuslakivaliokunta on kuitenkin omaksunut eräitä perustuslain muuttamiseen liitty-viä valtiosääntöpoliittisia periaatteita, joihin viittasin tuossa esittelypuheenvuorossa ja joi-ta valiokunta mietinnössään käsittelee, ja haluan niitä hieman tässä keskustelussa tarkem-min avata. Näitähän voidaan kuvata siis yleisiksi hyvää perustuslain valmistelua koskevik-si periaatteiksi, ja ne ovat tosiaan luonteeltaan poliittisia, eivät oikeudellisesti tämän salin harkintaa sitovia. Mutta niillä on hyvin pitkä tausta valiokunnan käytännössä ja mietin-nöissä, ja ne edustavat tällaista suomalaista valtiosääntötraditiota.

Ensinnäkin perustuslain suhteellinen pysyvyys. Eli perustuslain asemaan valtion oike-usjärjestyksen perustana ei sovi se, että siihen kohdistuu jatkuvia muutoksia. Muuttami-seen tulee suhtautua pidättyvästi. Valiokunta on myös todennut, että perustuslain muutos-hankkeisiin ei pidä ryhtyä päivänpoliittisten tilannenäkymien perusteella eikä muutenkaan niin, että hankkeet olisivat omiaan heikentämään valtiosäännön perusratkaisujen vakautta. Toisaalta valiokunta on todennut, että on pidettävä huolta siitä, että perustuslaki antaa oi-kean kuvan valtiollisen vallankäytön järjestelmästä ja yksilön oikeusaseman perusteista. Toisin sanoen kansalaisen olisi siis kyettävä perustuslain tekstin perusteella hahmotta-maan, mikä hänen oikeusasemansa perustaltaan Suomessa on. Valiokunta on lisäksi sano-nut, että perustuslain mahdollisia muutostarpeita tulee arvioida huolellisesti ja muutokset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

tehdä perusteellisen valmistelun sekä siihen liittyvän asiapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta. Nähdäkseni tämä keskustelu, siis tämänpäiväinen keskustelu, tästä kansalaisaloitteesta jo osoittaa sen, että tällaista yhteisymmärrystä Suomessa eläinten perusoikeuksien säätämisestä ei ole.

Arvoisa puhemies! Tähän aloitteeseen liittyy tietysti erittäin merkittäviä arvokysymyksiä sekä valtiosääntöteoreettisia kysymyksiä. Kansalaisaloite eläinten perusoikeuksista koskettaa perustuslain perusratkaisuja. Perustuslain 1 §:n mukaanhan valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapaudet ja oikeudet. Perustuslain esitöiden mukaan tämä vaatimus ilmaisee perustavanlaatuisen oikeuksien yleisinhimillisen perustan — siis inhimillisen perustan. Kuten valiokunta mietinnössään tuo esiin, kansalaisaloitteen hyväksyminen tarkoittaisi merkittävää muutosta Suomen oikeusjärjestyksen perusteisiin.

Ajatus eläinten perusoikeuksien ottamisesta perustuslakiin herättää myös polttavia, perustavanlaatuisia kysymyksiä demokratian ja perusoikeuksien välisestä suhteesta. Kysehän olisi perustuslain muuttamisesta tavalla, joka ottaisi uusia asioita pois kansaa edustavan eduskunnan enemmistön ja lainsäätäjän harkintavallan eli demokraattisen valinnan piiristä. Miten tällainen esitys suhtautuu demokratiaperiaatteeseen eli siihen kansanvallan pääsääntöön, jonka mukaan enemmistö päättää, miten eläinten perusoikeudet demokratian rajoitteena olisivat oikeutettavissa demokratiaperiaatteen kannalta? Oikeusteoreetikko Hans Kelsen on katsonut, että juuri demokraattinen enemmistöperiaate maksimoi yksilön autonomiaa tilanteessa, jossa kollektiivinen päätöksenteko on välttämätöntä. Suomen valtiosääntöteoriassa kriittisiä ja nähdäkseni perusteltuja kantoja perusoikeuksien ja demokratian välisestä jännitteisestä suhteesta on esittänyt ainakin Niilo Jääskinen. Tämä jännitehän siis syntyy siitä, että demokratian tuottamat päätökset voivat olla ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. Jääskisen mukaan demokratiaan konstitutiivisessa suhteessa ovat vaali- ja osallistumisoikeudet. No, Suomen valtiosääntöteoriassa on nähty myös niin, että muutkin perusoikeudet ovat konstitutiivisessa suhteessa demokratiaan. Yhtä kaikki, eläinten perusoikeuksilla ei voitane mitenkään nähdä tällaista konstitutiivista suhdetta demokratiaan, siis ihmisten väliseen demokraattiseen päätöksentekoon.

On keskeistä huomata, että Suomessa on säädetty eläinten hyvinvointia edistävää lainsäädäntöä, kuten monia muitakin yhteiskunnallisia muutoksia edistäviä tavallisia lakeja, yhtäältä perustuslain estämättä ja toisaalta ilman perustuslain velvoitetta, ja osoituksena tästä on se eläinten hyvinvointilaki. Mikä on siis se ongelma, jota demokraattinen enemmistö ei ole pystynyt ratkaisemaan halutessaan tavallisella lailla, mitä tulee eläinten oikeuksiin? Mikä on se ongelma, joka olisi törmännyt perustuslakiin? Kyse on nimenomaan siitä, mitä enemmistö ei ole voinut tehdä halutessaan. Se, missä määrin ja miten eläinten oikeuksia tai asemaa pitäisi parantaa, on demokraattisen debatin aihe ja sen enemmistön käsissä, kulloisenkin demokraattisen enemmistön käsissä. Sellaista on demokratia. Siitä tässä kansalaisaloitteessa ei ole kysymys. Tässä halutaan ottaa asioita pois demokraattisen eli kansanvaltaisen valinnan piiristä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

18.24 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Keskustelun innoittamana rakensin tällaisen ex tempore -kommentaaripuheenvuoron, ja aloitan heti valiokunnan puheenjohtaja Vestmanin edeltävästä puheenvuorosta. Vestman esitti, että tässä keskustelussa on kaksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

erillistä kysymystä: tulisiko eläinten asemaa parantaa ja mistä seikoista perustuslaissa tulisi säätää. Minä oletan, että tämän kansalaisaloitteen laatijat ovat sitä mieltä, että nämä ovat toisiinsa sidoksissa olevia kysymyksiä, ainakin päätellen kansalaisaloitteen tekstisällöistä, joissa esitetään näkemys, että nimenomaan se, että eläimet ovat joko luonnoneläinten osalta heikosti huomioituja perustuslaissa tai domestikoitujen lajien osalta eivät lainkaan huomioituja perustuslaissa, on keskeinen haitta eläinten paremmalle kohtelulle ja eläinten aseman vahvistumiselle. Eli lähtökohtaisesti kansalaisaloite olettaa, että nämä kysymykset ovat jollakin lailla sidoksissa toisiinsa. Tietenkin on selvää, että eläinten oikeuksia ja asemaa on mahdollista vahvistaa myös monin muin tavoin, mutta tässä kansalaisaloitteessa pyritään siihen perustuslain kautta. Näin olen sitä itse tulkinnut.

Minun mielestäni on huomionarvoista, että useat perustuslakiasiantuntijat näkivät sen pääajatuksen siitä, että eläimet tuotaisiin vahvemmin perustuslakiin, positiivisena seikkana. Siellä useampi asiantuntija suositti perustuslakivaliokuntaa etsimään jonkinlaista ratkaisua tai tietä, jossa eläimet voitaisiin huomioida perustuslakitasoisesti paremmin, vaikka itse kansalaisaloitteen muotoilut eivät sovi meidän oikeusjärjestelmään. Eli en usko, että mikään perustuslain traditiossa nimenomaisesti estäisi tällaista valmistelua tai olisi sen kanssa sillä tavoin ristiriidassa, että se olisi ylitsekävyä.

Mitä tulee tähän kysymykseen demokraattisesta enemmistöperiaatteesta ja demokratiasista yleensä, ensinnäkin on huomioitava, että parlamentarismissa toteutettu enemmistodemokratia on demokratian kymmenistä ellei sadoista muodoista vain yksi, eikä ole mitenkään selvää, että se on välttämättä paras vain siksi, että se on tällä hetkellä valtiotasosten järjestelmien lainsäädäntöelimissä yleisin. Itse henkilökohtaisesti uskon, kun nyt katsoo, mitenkä hyvin parlamentit selviävät tästä ekokatastrofin hillinnästä, että ne tulevat korvautumaan jollakin muulla järjestelmällä jo melkoisen pian, ja toivon, että se on jokin toisenlainen demokraattinen järjestelmä eikä jokin muu, vähemmän demokraattinen järjestelmä.

Silloin kun puhutaan perustuslaista, niin oleellistahan nimenomaan on se, minkä edustaja Vestmankin toi tässä esiin, että perustuslaki itsessään on demokratiaa rajoittava elin. Sen perusfunktio on rajoittaa poliitikkojen päätösvaltaa. Ja syy, minkä takia perustuslakeja ylipäätään on säädetty lähes kaikissa maailman maissa, on se, että ajan kuluessa on huomattu, että poliitikot tekevät harkintavirheitä. Poliitikot saattavat innostua tai kauhistua jostakin asiasta niin, että säätävät suit sit vain sellaisen lain, joka osoittautuukin pidemmässä katsannossa traagisella tavalla kohtalokkaaksi, ja että on olemassa joitakin sellaisia perustavan tason asioita, joita ei voi antaa enemmistöparlamentarismin päätöksenteon piiriin, koska ne ovat niin tärkeitä ja niistä riippuvat yhteiskunnan keskeiset toiminnot niin perustavalla tavalla, että ne on voitava suojata vahvemmin. Se on koko perustuslain idea, ja se on myös se keskeinen syy, minkä takia voidaan pitää perusteltuna ja merkittävänä sitä, että eläimet tulisi huomioida perustuslaissa paremmin, koska olemme siirtymässä sellaiseen aikaan, jossa meillä ehkä on enemmän kykyä huomioida myös eläimiä itsenäisinä, ajattelevina, tuntoisina, kärsivinä, jopa pelleilevinä olentoina, siis monin tavoin itseisarvoisesti merkittävinä olentoina.

Tästä pääsenkin sitten edustaja Kallion huoleen siitä, että tämän kansalaisaloitteen myötä eläinten itseisarvo tunnustettaisiin lain tasoisesti. En tiedä, onko edustaja Kallio tietoinen siitä, mutta itse asiassa se on meillä jo lainsäädännössä. Nimittäin hyvinvointilain ensimmäisen pykälän esitoissa määritellään eläimille ihmisestä ja ihmisen tarpeista riippumaton itseisarvo ja kuvaillaan myös melko tarkkaan ja aika kauniistikin sitä, mitä se itse-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

sarvo merkitsee. Eli se on jo siellä lainsäädännössä, mutta valitettavasti eläinten huonoa kohtelua, edes sitä laillista eläinten huonoa kohtelua, se ei ole estänyt.

Edustaja Kiljunen esitti pitkän demonstraation niin sanotusta antroposentrisestä ajattelusta, jossa ihmisen erityisyyttä korostetaan tieteellisestä tiedosta piittaamatta. Tällainen ajattelu on edelleen valtavirta-ajattelua mutta onneksi väistymässä. Kovasti suosittelen tustumista aiheeseen ennen seuraavaa puheenvuoroa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

18.31 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ihan ensiksi haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä on todella tärkeä aloite, ja olen iloinen siitä, että eduskunnassa tätä on käsitelty ja mekin tänään tästä aiheesta keskustelemme.

Todellakin nykyisen lainsäädännön puitteissa eläinten voidaan katsoa olevan suojeltuja esineitä, joita ihminen voi omistaa, ostaa ja myydä, mutta eläin ei todellakaan ole esine. Eläimet ovat tuntevia ja älykkäitä eliöitä, ja mitä enemmän tutkimme, sen enemmän me tiedämme sen, kuinka eläimet ovat todellakin jotakin muuta kuin esineitä. Tietysti tämän tiedon pohjalta olisi myös hyvä päivittää lainsäädäntöä niin, että myös perustuslakiin otettaisiin eläinten oikeudet.

Tässä on ollut keskustelua siitä, onko perustuslaki se oikea paikka vai tulisiko sen olla vain normaalissa lainsäädännössä, mutta kyllä minä ajattelen niin, että myös perustuslakia on syytä päivittää aika ajoin ja tuoda sinne myös nyt esimerkiksi nämä eläinten oikeudet, kun me tiedämme ja meidän tietomme myös lisääntyy siitä, että on ihan perusteltua, että näin tehtäisiin. Tietenkään sitä ei voi tehdä hutikoiden ja yhtäkkiä, vaan se vaatii perusteellisen selvityksen, ja sitäkin tässä vastalauseessakin nimenomaan korostetaan ja esitetään, että tällainen selvitys tehtäisiin.

Kun katsoo asiantuntijalausuntoja, niin itse asiassa nämä lausunnot sisältävät historiallisen vahvaa tukea sille, että eläinten asemaa on tarpeen vahvistaa nimenomaan perustuslain tasolla. Useat asiantuntijat nostavat sen esille. Esimerkiksi eläinlääketieteen tohtori, eläinlääkäri ja kliininen opettaja Kirsi Swan toteaa: ”Eläinten oikeuksien kirjaaminen perustuslakiin varmistaa, että eläinten hyvinvointi otetaan huomioon johdonmukaisesti kaikessa päätöksenteossa ja lainsäädännössä eikä eläinten oikeuksia voida ohittaa muiden intressien vuoksi”. Professori Niko Soininen toteaa: ”Kokonaisuutena arvioiden eläinten perusoikeuksia koskeva kansalaisaloite sisältää merkittäviä oikeudellisia ehdotuksia yhden aikamme suurimman kriisin, luontokadon, hillintään. Se ottaa myös eläinten itseisarvon ja oikeussuojatarpeen asian vaatimalla vakavuudella. Ongelman mittakaavaan ja vakavuuteen nähden perustuslain muutos olisi nähdäkseni oikeasuhtainen.” Myös monet muut asiantuntijat päätyivät tähän samaan ja todellakin nimenomaan sitä kautta, että se tehtäisiin tämän selvityksen jälkeen, ei niin kuin tässä itse aloitteessa suoraan todettiin, vaan nimenomaan tämän selvityksen kautta, kuten vastalausekin toteaa.

Me tiedämme, että myös osana kansainvälistä kehitystä eläinten oikeudet on monessa maassa otettu vahvemmin esille nimenomaan perustuslain tasolla, ja esimerkiksi myös Euroopan unionin perussopimuksessa eläinten oikeudet ovat on esillä. Sen takia tietysti myös näiden kansainvälisen kehityksen ja EU-oikeuden myötä olisi hyvin perusteltua, että myös Suomen perustuslakiin ne tuotaisiin, eikä siihen todellakaan ole mitään periaatteellista estettä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

Ehkä vielä tästä keskustelusta: Ajattelen niin, että mitä enemmän me tiedämme ja tiedämme myös siitä tavasta, miten me ihmiset kohtelemme muita eliöitä tällä maapallolla, sitä enemmän olisi syytäkin vahvistaa eläinten oikeuksia. Jonkun verranhan on keskustelua käyty myös siitä, pitäisikö myös ympäristöllä olla tällainen vahvempi perustuslaillinen oikeus. Siellähän on tietysti se oikeus hyvään ympäristöön, mutta sitäkin katsotaan ikään kuin ihmisen kautta, niin että ihmisellä tulee olla oikeus hyvään ympäristöön. Mutta pitäisikö ympäristöllä olla oikeus? Meillähän on tällaisia perinteisiä kansoja, joissa esimerkiksi koetaan, että joella pitäisi olla oikeus. Olen ymmärtänyt, että itse asiassa tämä on jossain myös tuotu lainsäädäntöön, ja jos mietitään vaikka meidän vesien tilaa, niin tämä ei olisi ollenkaan huono asia.

Ehkä haluan tässä sanoa edustaja Kiljuselle, joka nosti minusta hyvin esille sen, että ihmisellä tulisi olla vastuu huolehtia luomakunnasta: Me olemme itse asiassa hyvin huonosti tässä onnistuneet, kun päinvastoin me elämme yli maapallon kantokyvyn ja yhdeksästä planetaarisesta rajasta jo seitsemän on ylitettykin. Todellakin meidän pitäisi ottaa vahvempi vastuu. Ehkä sen verran haluan kuitenkin tätä edustaja Kiljusen käsitystä tästä evoluutioteoriasta korjata, että hänellä on vähän virheellinen käsitys siitä, että evoluutio meni niin, että vahvimmat pärjäävät, [Kimmo Kiljunen: Sopeutuvimmat!] vaan sopeutuvimmat pärjäävät, ja se on eri asia. Valitettavasti tämä käsitys ”vahvimmat pärjäävät” elää aika lailla omaa elämäänsä, ja itse asiassa sen perusteella oikeutetaan monenlaista sellaista, mikä ei todellakaan tule evoluutioteoriasta, vaan se on se sopeutumiskyky, ja siihen itse asiassa monella lajilla kuuluu myös kyky yhteistyöhön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

18.37 **Vesa Kallio kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Erinomaista keskustelua. Harmi, että meitä on näin vähän täällä, mutta äärimmäisen mielenkiintoista ja hyvää keskustelua. — Tässä vaiheessa voin todeta, että en missään nimessä ole perustuslain asiantuntija, hyvä, jos oikein minkään lain, mutta jos oikein olen ymmärtänyt — ja tämä nyt on ehkä sinänsä epärelevantti keskustelu — niin se itseisarvo on tosiaan siellä esitöissä mainittu mutta lain pykälässä se taitaa olla niin, että sitä ei ole siellä, ja on toki varmasti eri asia, onko se sitten perustuslaissa mainittu.

Tämä edustaja Kiljusen esille nostama oli mielenkiintoinen, ja kyllähän tässä tietysti aika synkissä vesissä on varmaan moni muukin kuin minä ollut, kun on seurannut tätä ihmiskunnan kehitystä, kuinka paljon resursseja me käytämme tuhoamiseen ja toistemme tappamiseen ja vahingoittamiseen kaikin mahdollisin keinoin. En tiedä, pitääkö paikkansa, mutta eräässä radio-ohjelmassa, jota kuuntelin, väitettiin näin — en tiedä, miten sitä pystytään edes mittaamaan — että ihmiskunnan älykkyydosamäärä kääntyi laskuun vuonna 1995 ja siitä asti on menty huonompaan suuntaan. On sen verran ikää itsellenikin, että voisin vaikka allekirjoittaa. Suomen jääkiekon MM-mestaruuteen se ei taida kuitenkaan liittyä, vaikka sattui samalle vuodelle.

Sitten se pohdinta, kun täällä monta kertaa joutuu miettimään sitä, että kun pitää säätää lakeja mutta jos me ei noudateta niitä tai se laki on semmoinen, että sen noudattaminen on tulkinnanvaraista tai vaikeata — en sano, että tässä on semmoisesta kyse — niin miten me ihmiset sitten ylipäätään noudatettaisiin lakia ja ylipäätään osattaisiin käyttäytyä ihmisiksi tai joissain tapauksissa voisi sanoa ehkä jopa eläimiksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

Arvoisa puhemies! Nostan vähän tätä kotieläintuotannon näkymää laajemminkin, koska täällä on hyvin monipuolisesti tätä aihetta käsitelty muutenkin. Joku vuosi sitten oli Aalto-yliopiston tutkija Mika Jalavan haastattelu Maaseudun Tulevaisuudessa, ja hänen pääviestinsä oli, että eläintuotanto tulee säilymään merkittävänä osana maailman ruuantuotantoa myös jatkossa. Sitaatti Maaseudun Tulevaisuuden haastattelusta: ”Karjatalouden näkyvät ilmaston muuttuessa eivät ole yhtä huolestuttavia kuin viljan viljelyn, sillä ilmastonmuutoksen aiheuttamia vaihteluita pystytään hallitsemaan nurmiviljelyssä paremmin kuin hyvin voimakkaassa viljan viljelyssä. Jalavan näkemys eläintuotannon merkityksen säilymisestä perustuu kansainvälisen tutkimusryhmän selvitykseen, jossa on tutkittu maailman biomassojen tulevaisuudennäkymiä maailman ilmaston neljän eri lämpenemismallin tilanteissa. Jalava on yksi ryhmän tutkijoista. Karjatalouden vähentymistä hidastaa myös tiivis kytkös muuhun viljelyyn. Globaalin ruuantuotannon näkökulmasta alueita tulisi käyttää nykyistä vahvemmin siihen, missä ne ovat parhaimmillaan. ’Siellä, missä ei voida tuottaa ruokaa suoraan ihmisille, muunnetaan biomassaa eläinten kautta ihmisten ravinnoksi’, Jalava sanoo viitaten nurmien ja laidunten käyttöön. ’Asioita katsotaan liian helposti haittänäkökulmasta. Pitäisi nähdä myös positiiviset puolet ja kokonaisuus. Jos maailman väestö edelleen kasvaa, ruokaa on pakko tuottaa lisää ja tehokkuutta tuotannossa tarvitaan.’ Etenkin Suomen osalta tulevaisuus näyttää nurmirehun saatavuuden kannalta positiiviselta, vaikka vuosien välinen vaihtelu lisääntyy. ’Mitä pahemmaksi ilmastonmuutos menee, Suomen tilanne pysyy silti kohtuullisena. Monella muulla alueella haasteita tulee paljon enemmän’, Jalava toteaa.”

Luonnonvarakeskuksen tutkimusprofessorit Marketta Rinne ja Matti Pastell sekä erikoistutkija Terhi Mehtiö kirjoittivat joitain vuosia sitten blogikirjoituksen otsikolla ”Maito ja naudanliha kuuluvat kestävään ruokajärjestelmään”. Kirjoituksen pääviesti löytyy näistä seuraavista sitaateista:

”Kotieläintuotannon kokonaisvaikutuksia arvioitaessa pitää huomioida koko ruokajärjestelmä, sillä kotieläinten vaikutus ilmastolle ja ympäristölle on hyvin monitahoinen. Lisäksi vaikutukset ovat erilaisia Suomessa, kehittyvissä maissa ja globaalisti tarkasteltuna. Suomessa tuotantopanokset käytetään tehokkaasti lopputuotteisiin, kun eläinten perinnöllinen taso, ruokinta ja hoito ovat huipputasoa. Suomessa ovat myös maailman parhaat vesivarat ja runsaasti peltoalaa lannan ravinteiden hyödyntämiseen, joten voidaan jopa ajatella, että meillä olisi mahdollisuus kantaa nykyistä suurempi vastuu globaalista kotieläintuotannosta.”

”Naudanliha ja maitotuotteet ovat usein erityisessä tarkastelussa suurempien ilmasto- päästöjen takia, jotka johtuvat märehäntäjien tuottamasta metaanista. Märehäntäjien pötsissä elävät mikrobit mahdollistavat ihmisille, sioille ja siipikarjalle syötäväksi kelpaamattoman nurmen ja kuitupitoisten sivutuotteiden muuntamisen lihaksi ja maidoksi. Pötsimikrobit kuitenkin tuottavat samalla metaania, jonka märehäntäjä poistaa pötsistä röyhtäilemällä. Metaanin hiili on peräisin biomassaan sitoutuneesta hiilestä, eli se ei vapauta uutta fossiilista hiiltä ilmakehään.”

Myös Huoltovarmuuskeskus on nostanut esille, että erityisesti nurmeen perustuvan kotieläintuotannon jatkuminen on välttämätöntä ja suuressa osassa Suomen huoltovarmuuden näkökulmasta. Tällä hetkellä enempi suomalaista ruuantuotantoa ja kotieläintuotantoa erityisesti uhkaavat runsaat valkuposkikihanhikannat.

Kuten näissä sitaateissa hyvin todetaan, kotieläintuotannolla on perusteltu, ja todennäköisesti kasvava, rooli suomalaisessa ruokaketjussa ja sitä kautta huoltovarmuuden ylläpi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

tämisessä. Se ei ole pois tietenkään siitä, että meillä on muita tuotantotapoja. Koko ajan kehittyvät uusia. Tämä on sekä—että, tämä ei ole joko—tai-asia, ja se rooli kasvaa myös globaalisti, kun ruuan kysyntä kasvaa. Pitää muistaa, että meillä suomalaisilla ei ole oikeutta syödä toisten, meitä heikommassa asemassa olevien pöydästä eikä juoda heidän kaivos-taan. Mitä vähemmän meillä on omaa kotieläintuotantoa, sitä enemmän tulemme näin tekemään.

Arvoisa puhemies! Miksi tätä näkökulmaa tässä nostan esille? Täällä on hyvin tuotu se, että täällä on erilaisia arvoja, ja tämä demokratiakeskustelu oli erittäin mielenkiintoinen — no, koetan olla menemättä siihen, koska kello käy. Keskeinen kysymys on siinä, että kun täällä puhuttiin, että on erilaisia arvoja, niin kuin demokratiaan kuuluu, ja on hyvä, että ne tuodaan täällä esille ja voidaan näin rauhassa siitä keskustella, mutta tähän samaan nyt sitten, että jos tätä asiaa käsitellään jatkossa eduskunnassa, on syytä jokaiselta puolueelta tulla selkeä kanta siihen, haluavatko ne sallia kotieläintuotannon Suomessa vai eivät. Edellisessä puheenvuorossa sanoin siitä, että tässä on osalla sellainen näkymä pidemmällä aikavälillä, että kotieläintuotantoa ei enää Suomessa harjoitettaisi. Ilman selkeää vastausta tähän kysymykseen ei ole mahdollista säätää toimivaa lainsäädäntöä eläinten asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

18.44 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Tämän aloitteen tavoitteena oli, niin kuin edustaja Vestman jo kertoi, eläinten oikeudet perustuslakiin. Ei siis keskustella eläinten hyvinvointilaista. Mutta koska tämä kansalaisaloite oli niin seikkaperäisesti eläinten hoitoon, eläinten oikeuksiin ja niiden hoidosta ja olemassaolosta kerrottiin niin tarkasti, on melkein pakko tässä yhteydessä kertoa sitten ihan luonnosta sieltä omalta tontilta näitä asioita.

Me hoidamme perheen voimin 1 300:aa sonnia päivittäin — siis 1 300:aa sonnia. Eläinten päivittäinen rehustus ja ravintosisältö on tutkittu täsmällisen tarkkaan. Eli kaikki rehut on laboratorioissa tutkittu, ja niiden perusteella ajetaan tietokoneella optimaalinen päivän ruoka, ja joka päivä kaikki ruoka näille 1 300 eläimelle menee vaa’an kautta. Sitten näillä eläimillä on, riippuen ryhmäkoosta, 5, 10 tai 15 eläimen ryhmät. Suurimmat ovat siis 15 eläimen ryhmissä. Elikkä nämä eläimet saavat vapaasti liikkua, sitten ne saavat nukkua olkipohjan päällä, ne saavat tätä ruokaa syödä ympäri vuorokauden vapaasti, ja vettä on tarjolla vapaasti kupeista ja altaista. Sitten vielä isompana ne saavat nukkua pehmustetulla kumiritilällä.

Ihan sen takia kerron tämän näin tarkasti, että ymmärretään, minkälaisessa tilanteessa tällä hetkellä tuotantotiloilla eläimiä pidetään. Kun aika sitten on, niin sonnien elämä päättyy nopeasti ja kivuttomasti, ja sekin viranomaisten valvonnassa, ja näin me suomalaiset saamme ruokaa pöytään.

Hyvät edustajat, arvoisa puhemies! Tämän aloitteen tarkoitus on juuri tuotantoeläinten pidon lopettaminen. Koska eläinten teurastaminen ruuaksi katsottaisiin perustuslain vastaiseksi, lehmä muun muassa, niin kuin edustaja Kallio toi hyvin esille, maidontuotannon päättyessä — me puhumme laktaatiokaudesta — pitäisi siirtää eläinten vanhainkotiin. Jos tämä lakialoite menisi läpi, monien eläinten, kuten koirien ja kissojen, pito kaupungeissa olisi perustuslain vastaista, koska pienissä asunnoissa ei ole mahdollisuutta lajinomaiseen käyttäytymiseen. Tässä yhteydessä on hyvä huomauttaa, että tuotantoeläinten lajinomai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

nen käyttäytyminen on paljon paremmin toteutettu kuin lemmikkieläinten, kuten edellä kerroin.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen tekijöiden ajatusmaailma on minun mielestäni todellisuudesta vieraantunut, eläinten tehotuotannolle kun ei ole yksiselitteistä määritelmää. Kokonaisnäkemys eläinten läsnäolosta yhteiskunnassa puuttuu.

Tässä yhteydessä on pakko kysyä, kuka maksaisi kustannukset, kun nykyiselläänkin edes ihmisoikeuksien toteutumisen valvontaan ei ole resursseja. Yhteiskunnalta pitäisi löytyä resurssit tutkia jokaisen eläimen lopettamispäätös aina erikseen. Miten ihmeessä tällainen on mahdollista esimerkiksi liikenneonnettomuuksien kohdalla? Nimittäin aloitteessa lukee myös, että luonnonvaraisella eläimellä on oikeus saada apua, jos eläin on avuttomassa tilassa. Eli pitäisikö eläintä, kuten pikkulintua, auttaa, jos saaliseläin, vaikkapa haukka, uhkaa syödä sen? Tai pitäisikö hirviemoa auttaa vasan kanssa, jos sudet ovat käymässä kiinni?

Arvoisa puhemies! Nyt tarvitaan sitä kuuluisaa arkijärkeä. Maataloustuottajien ja lemmikkieläinten omistajien vastuulla on huolehtia eläintensä hyvinvoinnista, ja uusi eläinten hyvinvointilaki turvaa eläinten oikeuksia jo varsin hyvin. Kuitenkin ilmeneviin epäkohtiin pitää puuttua jämäkästi. Sen pitäisi olla kaikille selvää. Mutta ihminen on luomakunnan herra. Toistan: ihminen on luomakunnan herra. Hän hallitsee sitä.

Mieleen tulee jopa, että eikö meillä eduskunnassa ole tärkeämpiä asioita käsiteltäväksi. Ihmisillä on arjessaan oikeasti isoja murheita. Monet vanhemmat kamppailevat, että saisivat vuokrat maksettua, sähkölaskut maksettua ja ruokaa perheelle, ja me täällä mietimme nyt sellaisia asioita, jotka veisivät sen viimeisenkin ruuan pöydästä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

18.50 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! ”Kansakunnan sivistyksen taso näkyy siinä, miten se kohtelee eläimiä.” — Gandhi.

Edustaja Mehtälä nosti tärkeän asian, että kuinka ihmiset tulevat toimeen ja me vain puhutaan eläimistä täällä. Juuri tätä vastakkainasettelua en ymmärrä ollenkaan. On aika, että puhutaan näistä asioista, ja sitten on aika, että puhutaan toisista. Ne eivät ole toistensa vastakohtia mitenkään eivätkä sulje pois toisiaan.

Yleensä minua häiritsee myös se asia, että kun keskustelemme eläimistä, osallistujia ei juurikaan ole kovin paljon, vaikka tämä varmaan koskee meitä kaikkia hyvin vahvasti. Mutta silloin kun puhutaan karhuista, susista, ilveksistä, valkuposkivanhoista, niin kyllä silloin on täällä paljon enemmän porukkaa puhumassa. Mediakin herää silloin, muuten mediassakin on ihan kuollutta, niin kuin ei tämä olisi tärkeä asia.

Se ei tosiaan ole ihmisiltä pois. Tämä häiritsee tässä. Omaishoitajat, lapsiperheet, lapset, eläkeläiset, vanhukset, heidän asemansa, että kaikki pääsevät lääkärille ja kaikki menisi hyvin — ainakin henkilökohtaisesti on ihan huipputärkeää ajaa heidän asioitaan. Mutta sitten on myös eläimet. Eikö eläimienkin puolesta pitäisi jonkun avata suunsa täällä?

Valiokunnan puheenjohtaja Vestman esitteli erittäin hyvin perustuslakivaliokunnan kantaa ja ne syyt, mitkä ovat johtaneet perustuslakivaliokunnan kannanmuodostukseen. Se oli hyvin kattavaa. Näen kuitenkin, että tämän kansalaisaloitteen ydintarkoitus on omasta mielestäni se viesti, että eläinten kaltoinkohtelua ja jopa vuosia kestävää kidutusta tapahtuu täällä Suomenmaassa, ja niistä ei juuri paljoakaan seuraa sanktioita. Nämä kansalaisaloitteen tekijät varmaan ovat jo ihan turhautuneet ja yrittävät jollain keinolla tuoda näitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

asioita esille, ja tämä on yksi. Mutta kuten Vestman täällä esitteli, niin se on perusteltua, kuinka hän tämän perustuslakivaliokunnan kannan sanoi, mistä se on muodostunut. Tämä kansalaisaloitteen ydin on erittäin tärkeä: tuoda se eläimen asema kuitenkin ja se, kuinka me voitaisiin sitä kohentaa.

Eläinten hyvinvointilaki, joka tosiaan viime kaudella jo tehtiin, auttaa monessa asiassa ja on tehnyt hyviä toimia ja johtanut hyviin asioihin, mutta se ei ole riittävä vielä.

Niin kuin aikaisemmin jo totesin, eihän lakiasioilla ja sanktioilla hoideta kaikkea kuntoon, vaan asennekasvatuksella, ja sen täytyy lähteä ihan sieltä vauvasta, ihan sieltä lapses-
ta asti, kuinka me kohtaamme ja kohtelemme eläviä olentoja, tässä tapauksessa eläimiä.

Henkilökohtaisesti omasta elämästäni: Olen maatalosta kotoisin, ja meillä on aina ollut tuotantoeläimiä, joita on kohdeltu erittäin hyvin, ja sitten varttuneempana minulla on ollut koiria. Täytyy sanoa niin, että olen tuntenut, että nämä koirani ovat olleet erittäin tärkeässä asemassa, että ylipäätensä ihminen jaksaa eteenpäin, kun tulee vaikeuksia. Olen huomannut myös, että nämä tuntevat eläimet, tässä tapauksessa koirat, omaavat paljon enemmän empatiaa kuin monet ihmiset, joten se hyötykäyttö on tärkeää eläinten kohdalla. Mutta meidän pitää nostaa tämän keskustelun myötä niitä asioita, jotka parantavat myös eläinten asemaa, ja varsinkin, että näitä kaltoinkohteluja ei tapahtuisi ja sanktioiden niistä pitää olla sitten selkeät, jotta voidaan ennaltaehkäistä rikoksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vestman.

18.55 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa keskustelua haluan kiittää kollegoita erinomaisista puheenvuoroista, jotka ovat tuoneet eläinten oikeuksiin ja asemaan liittyen hyvin erilaisia näkökulmia. Nostan kahdesta edellisestä erittäin tärkeästä puheenvuorosta, eli edustaja Elomaan ja edustaja Mehtälän puheenvuoroista, esille muuttaman asian.

Edustaja Mehtälä toi esille mielestäni perustellun huolen, että tämän kansalaisaloitteen tai tämänkaltaisen sääntelyn omaksuminen perustuslakiin voisi siis konkreettisesti tarkoittaa sitä, että ruokaa lähtisi pois pöydästä. Sitä se konkreettisesti voisi tarkoittaa. Nämä ovat esimerkiksi niitä perustavanlaatuisia muutoksia, joihin perustuslakivaliokunta mietinnössään viittasi.

Edustaja Elomaan puheenvuorossa tuotiin esille se valitettava tosiasia, että Suomessa erittäin vakavista eläinsuojelurikoksista rangaistusasteikko on varsin lievä. Tämähän koskee ylipäätään Suomen kriminaalipolitiikkaa ehkä laajemminkin. Hyvä uutinen on se, että näiden rangaistusten kiristäminen merkittävässä määrin kuuluu lainsäätäjän harkintavaltaan, eli eduskunnan enemmistöllä on halutessaan mahdollisuus näitä rangaistuksia kiristää. Tämä on perustuslakivaliokunnan vakiintunut käytäntö, että mitä tulee rangaistusasteikkoihin, niin lainsäätäjän harkintavalta on laaja.

Toinen edustaja Elomaan esiin tuoma erittäin tärkeä seikka on se, että me ei voida lainsäädännöllä korjata kaikkia yhteiskunnallisia ongelmia. Tarvitaan todellakin keskustelua, yhteiskunnallista keskustelua, ja ihan lasten kasvatuksessakin täytyy ottaa huomioon se, että tällainen kunnioittavan kohtelun vaatimus koskee paitsi ihmisiä myös eläimiä.

Jokainen kansalaisaloite vaatii mielestäni täällä eduskunnassa perusteellisen käsittelyn riippumatta sisällöstä. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta on huolella käsitellyt tämän kansalaisaloitteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

Haluan vielä tähän puheenvuorojen loppuun tuoda esille sellaisen argumentin tai ajatteluketjun, jonka esitin valiokunnan julkisen kuulemisen alussa. Tässä on lainaus yhdysvaltalaiselta tuomarilta ja oikeustieteilijältä Richard Posnerilta. Tämä on vapaa lainaus, olen sen itse kääntänyt. ”Oletetaan, että koira uhkasi ihmisvauvaa, ja ainoa tapa estää koiraan puremasta vauvaa olisi aiheuttaa koiralle kovaa kipua, jopa enemmän kipua kuin koiran purema aiheuttaisi vauvalle. Kuka tahansa normaali ihminen — eivätkä vain vauvan vanhemmat — myös filosofi silloin, kun hän ei tietoisesti filosofoi, sanoisi, että olisi hirviömäistä säästää koiraan kivulta, vaikka se vähentäisi maailman kokonaiskipua. En tunne velvollisuutta puolustaa tätä reaktiota. Se on moraalinen intuitio, joka on syvempi kuin mikään sen puolesta esitetty järkiperuste.” Ihminen on erityinen, näin sanoo minun moraalinen intuitio. Se sanoo toisaalta, että myös eläimiä on kohdeltava kunnioittavasti ja hyvin. Eläimiä ja ihmisiä ei tule lainsäädännössä samaistaa, koska ihminen on erityinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

18.59 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Useimmissa tapauksissa se koira nähdesään jonkin uhkaavan vauvaa, tai aikuista ihmistä, pyrkii puolustamaan tuttua, mutta usein myös tuntematonta, ihmistä siitäkin huolimatta, että se altistaa itsensä siinä kivulle. Minun oma koirani pelkää kaikkea mahdollista vesikupeista lähtien. Siitä huolimatta, kun me ensimmäistä kertaa törmättiin hevoseen, joka on painoltaan 20-kertainen suhteessa koiraan, hän asettuu eteeni, murisee ja haukkuu siltä varalta, että tämä otus mahdollisesti olisi vihamielinen. Eikö se kerro, että myös koira on erityinen, että koira on erityinen ja että kissat, jokainen yksilönä, ovat erityisiä? Myös ihmiset toki lajina ja yksilöinä ovat erityisiä, mutta se ei tarkoita, että ihmisen erityisyys antaisi ihmiselle oikeuden kohdella muita eläviä olentoja sellaisella tavalla, joka ei kestä päivänvaloa, ei meidän omien moraalikäsitteiden puitteissa eikä myöskään ehkäpä sen koiran moraalikäsitteiden puitteissa.

Tässä keskustelussa on useampaan kertaan noussut esille, että kyseessä olisi päivänpoliittinen aihe, minkä tulkiten niin, että sillä viitataan ohimenevyyteen tai lyhytaikaisuuteen. Näinhän ei millään lailla ole silloin kun puhutaan eläinten asemasta yhteiskunnassa. Viitataan tässä lyhyesti vain Plutarkhokseen, joka esimerkiksi kirjassaan Lihansyönnistä kuvaa sitä, miten hänen mielestään väkivaltaa ei tulisi kohdistaa eläimiin, koska se samalla raaistaa ihmistä ja lisää myös väkivaltaa ihmisten välillä. Porfyrios, joka eli samoihin aikoihin, oli pitkälti samaa mieltä Plutarkhoksen kanssa. Tai jos mennään tuhat vuotta eteenpäin, Franciscus Assisilainen perustaessaan fransiskaani veljeskuntaa kielsi eläinten kaikkinaisen hyväksikäytön muutoin kuin poikkeustilanteissa, ei siis pelkästään eläimiin kohdistuvaa väkivaltaa, vaan myös esimerkiksi hevosella ratsastamisen sellaisessa tilanteessa, kun se ei ollut välttämätöntä esimerkiksi veljen sairastumisen vuoksi tai muussa hätätapauksessa. Franciscus Assisilainen tunnetaan myös siitä, että hän ei pyhimyslegendan mukaan suinkaan käskenyt eläimiä, millä monet muut pyhimykset korostivat omaa erityistä karismaansa, vaan neuvotteli eläinten kanssa. Hän neuvotteli kuuluisan Gubbion suden kanssa siitä, että gubbiolaisia ei saa enää syödä. Tässä olisi monelle susipoliitikollekin, mistä ottaa oppia.

Eli kysymykset siitä, miten me kohdellaan eläimiä, eivät suinkaan ole päivänpoliittisia kysymyksiä, vaan aitoja, ihmisen mukana kulkevia, perustavan tason eettisiä kysymyksiä. Mutta olen kyllä yhtä mieltä siitä, että tässä kohtaa ne nousevat teollisen ajan näkökulmasta aivan uudella tavalla esiin, ja tässä viitataan todisteeksi kansainväliseen kehitykseen, jos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

sa tosiaankin monessa maassa lainsäädäntöä on uudistettu ja myös perustuslakeihin on otettu mainintoja, jotka vahvistavat muiden lajien asemaa. Toisaalta me tiedetään esimerkiksi, että Suomessa eläinlääkärikulut ovat kasvaneet merkittävästi, mikä kertoo siitä, että ihmiset pyrkivät hoitamaan lemmikkejään ja ovat valmiit sijoittamaan paljonkin perheen resursseja näiden hyvinvointiin. Yli 70 prosenttia suomalaisista ajattelee, että lemmikki on nimenomaan perheenjäsen. Edelleen tästä tietynlaisesta eläinten asemasta kannettavan huolen vahvistumisesta kertoo turkistarhauksen nykytila. Turkistarhasta ei lopulta näytä lopettavan lainsäätäjää, vaan markkinat, kun ihmiset eivät halua kulkea kuolleiden eläinten nahoissa. Sitä kautta toiminta käy vähitellen kannattamattomaksi hallituksen tuista huolimatta.

Samalla kuitenkin on sanottava, että eläintuotanto ja siellä esiintyvät ongelmat ovat nyt suurempia kuin koskaan aikaisemmin, kun sitä mitataan niiden eläinyksilöiden määrällä tai kärsimyksellä, joita on sen piirissä. En nyt tiedä edustaja Mehtälän kotitilan tilannetta, vaikka hän sitä tässä kuvasikin, mutta kun puhutaan eläinten lajityypillisestä käyttäytymisestä, niin normaalilla maidontuotantoon keskittyvällä tilalla vasikka saa olla emonsa kanssa maksimissaan vuorokauden. Me tiedetään, että kyseessä on laji, joka muistuttaa hyvin paljon ihmistä, ja me tiedetään, että kyseessä on laji, jossa poikanen ja emo muodostavat hyvin läheisen suhteen ja emon antama ohjeistus ja opastus ja huolenpito ovat äärimmäisen tärkeitä sille poikaselle — kuinka voidaan puhua lajityypillisestä elämästä, jos yhteinen aika oman äidin kanssa on alle vuorokausi? Jatkuvasti tutkimuksen kehittyessä me saadaan yhä uutta näyttöä siitä, että se tuska, mitä sekä äiti että lapsi tässä erottamistilanteessa osoittavat aivan selvästi, on hyvin paljon samanlaista kuin mitä ihmisäiti saattaisi osoittaa, jos häneltä vietäisiin lapsi alle vuorokausi tämän syntymästä. En tiedä, Mehtälällä ilmeisesti on lihakarjatila. Näillä vasikat monesti saavat olla pidempään emojensa kanssa, mutta siellä vastaan tulee sitten huomattavan lyhyt elinikä. Jos ajatellaan, että normaali nauta voi elää 15—20 vuotta ja tällaisella lihakarjatilalla Suomessa keskimääräinen elinikä on puolitoista—kaksi vuotta, niin nämä sonnit saavat siis yhden kymmenesosan luonnollisesta elämänsästä. [Puhemies koputtaa] Kuinka voidaan ajatella, että on lajityypillistä, että ihmiset saavat elää ensimmäiset puolitoista vuotta elämästään? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen poissa. — Edustaja Holopainen, Mari.

19.07 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin täällä huomauttaa moineen puheenvuoroon, joissa on tehty aika pitkälle meneviä, villejä ja epätosia tulkintoja myöskin tästä käsittelystä, että tässähän on esitetty, että ihan tällaisessa muodossa kansalaisaloitetta ei toteutettaisi, vaan käynnistettäisiin lainsäädäntöuudistus, joka pyrkisi turvaamaan eläinten oikeudet perustuslaissa. Sehän on tämän vastalauseen sisältö. Siksi kuulostaa ehkä vähän tarkoitushakuiselta — tai sitten ei ole kenties luettu tätä vastalauseetta ja sitä, mitä tässä esitetään — että tuodaan tänne tällaisia väitteitä kuin että hyväksytään, että koirat voivat purra vauvoja, niin kuin tässä kuultiin jopa tämäntyyppisiä lausuntoja perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta. En tiedä, mistä tällainen käsitys ja keskustelu on syntynyt, kun todellakin tässä esitetään, että käynnistetään lainsäädäntö, jonka myötä tuodaan eläinten perusoikeudet perustuslakiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 53/2026 vp

19.08 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Pari asiaa vielä kommenttina edustaja Kallion viimeisimpään puheenvuoroon.

On totta, että jos me ajatellaan maankäyttöä pelkästään ruuantuotannon näkökulmasta, niin ilmastonmuutoksen oloissa voi olla järkevää pitää jonkin verran eläimiä kasviperäisen ruuantuotannon ohessa, mutta mikään välttämättömyys tämä ei ole. Meillä on tutkimusta siitä, että myös kasviperäisesti me pystytään tuottamaan meidän ruuantuotantoon korkea kotimaisuusaste, korkea omavaraisuusaste.

Toinen asia, mihin kiinnitin hänen puheenvuorossaan huomiota, oli se, että hän ei juuri-kaan hahmottanut eläintuotannon kotimaisuusasteen heikkoutta. Meillä eläintenpidon keskeisenä tekijänä on se, että me tuodaan sekä rehua että muita tuotantotekijöitä kansainvälisiltä markkinoilta. Eli Suomessa suomalainen eläinten tehotuotanto ei ole missään tapauksessa kotimaista, itse asiassa hyvin kaukana siinä, ja olisi suurissa vaikeuksissa, mikäli näitä kansainvälisiä tuotantoketjuja ei olisi käytettävissä.

Sitten oleellista on huomata, että ne nurmialueet, joilla tätä eläintuotantoa perustellaan, olisivat käytettävissä ekokatastrofin kiihtyessä myös moneen muuhun tarkoitukseen kuin ruuantuotannon hyötysuhteeltaan heikkoon eläintuotantoon, esimerkiksi muihin biomassan käyttötarkoituksiin, kuten kaikkeen siihen, mitä me tarvitaan, jotta me voidaan korvata muovin käyttö. Eli jos me emme voi käyttää fossiilisia, jos emme voi tuottaa muovia ja mikromuovin olosuhteissa se ei ole kannattavaakaan, niin meidän täytyy varata osa biomassasta kaikkeen sellaiseen tavaratuotantoon, johonka sitä ei muovin aikakaudella ole niin paljon tarvittu, ja nurmialueet toimivat tässä erinomaisesti. Samaten nurmialueet toimivat hiilensidontaan.

Edustaja Kallio esitti myös epäilyn siitä, että osa näistä aloitteentekijöistä on varmaan-kin sitä mieltä, että Suomessa ei enää saisi tuotantoeläimiä pitää lainkaan. Itse henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että tämän mallista tehoeläintuotantoa, mitä meillä nyt on, Suomessa ei tarvita, ja olen tehnyt tästä lakialoitteenkin. Sen sijaan pienimuotoista eläintuotantoa voi kyllä olla eläinten oikeuksia kunnioittaen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 8/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.